

Afscheid en intrede

In Vlaanderen buigt een Commissie van Wijzen zich over de ‘leraar van morgen’. Dit moet tegen eind 2023 een blauwdruk opleveren voor een modern personeels-, professionaliserings- en schoolorganisatiebeleid. In Nederland bereidt de Onderwijsraad dan weer een advies voor over de wijze waarop de vormgeving en functie van lerarenopleidingen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Een tekst aan leraren, vragen bij de kwaliteit van het onderwijs en van de lerarenopleidingen in het bijzonder: het zijn allemaal aanleidingen om dit *Thema*-nummer te wijden aan de lerarenopleiding.

‘Het was in 1998. De eerste keer dat de redactie van *Thema* de lerarenopleiding tot een speciaal onderwerp maakte.’ Dat schreef Sijbolt Noorda, tot en met het vorige nummer van deze jaargang mijn collega-hoofdredacteur, in de vijfde editie van 2016. Hij citeerde uit het nummer van 1998 – ‘de lerarenopleidingen staan voor grote en complexe problemen, die het niet eenvoudig maken tot een nieuw, samenhangend geheel te komen’ – en voegde eraan toe: ‘Bijna twintig jaar later is het niet veel anders.’ Nu, nog eens zeven jaar later, meen ik dit laatste te kunnen herhalen.

Inmiddels wel enigszins achterhaald of als een mythe beschouwd, maar tot niet zo lang geleden gold in Nederland de gedachte dat het onderwijs in Vlaanderen beter was. Er is nog altijd goed onderwijs in Vlaanderen, maar dit belet niet dat de resultaten voor lezen, wiskunde en wetenschappen op internationale toetsen achteruitgaan. De recent gepubliceerde resultaten over de leesvaardigheid in het vierde leerjaar (PIRLS, 2021) zijn zelfs ronduit dramatisch. Ook voor Nederland blijkt uit internationaal peilingsonderzoek dat de scores dalen. Zou het kunnen dat de luide roep van zoveel onderwijsexperts dat het aanbrengen van kennis niet zo zeer meer aan de orde is maar wel het bijbrengen van attitudes en vaardigheden, hier iets mee te maken heeft? *21st century skills*, weet je wel. Alsof kritisch en probleemoplossend denken en handelen ook al in de vorige eeuw niet belangrijk waren.

Uitdagingen dus voor zowel het basisonderwijs als het secundair of voortgezet onderwijs, maar hoe zit het met de lerarenopleidingen? Ongetwijfeld studeren nog steeds schitterende en gemotiveerde nieuwe leraars af, maar dit

neemt niet weg dat dikwijls wordt gewezen op een zwakkere instroom, van minder gemotiveerde studenten, voor wie de keuze om leraar te worden niet steeds de eerste keuze was.

Ook bij de kwaliteit van de lerarenopleidingen zelf worden vragen gesteld. En in het binaire hogeronderwijslandschap dat zowel Vlaanderen als Nederland kenmerkt, rijst weleens de vraag wie het best geplaatst is om nieuwe leraars op te leiden, de universiteiten of de hogescholen. Of is het een piste om *Colleges for Education* op te richten? Zoiets als de vroeger erg gereputeerde normaalscholen? Is een masteropleiding ook wenselijk voor het basisonderwijs? En wat zou zoal de reden kunnen zijn dat steeds meer Nederlandse leerkrachten aan de slag gaan in Vlaanderen?

We hebben zoals gebruikelijk voor dit thema auteurs aangezocht in Nederland en Vlaanderen. De respons daarop was derwijze groot, dat we aan het thema lerarenopleidingen twee nummers willen wijden, of beter: het wordt een dubbelnummer. Als burens leren we graag van mekaar en ook de politiek kijkt al eens over het muurtje. We hebben tenslotte te maken met gelijksoortige vraagstukken. Toch blijven het in Nederland en Vlaanderen twee verschillende (politieke) systemen. We hebben één Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, maar zelfs dan lopen onze kwaliteitszorgsystemen nog niet altijd gelijk.

Het dubbelnummer wordt er een over Vlaanderen en een over Nederland. Het had in een andere volgorde gekund, maar in dit nummer focussen we in het bijzonder op de

Alsof kritisch denken

en handelen ook

al in de vorige eeuw

niet belangrijk waren

De respons was derwijze

groot dat we aan het
thema lerarenopleidingen

twee nummers wijden

inzendingen vanuit Vlaanderen. Het vijfde nummer van jaargang 30 van *Th&ma* zal dan gewijd zijn aan de manuscripten vanuit Nederland. Heel veel dank aan al diegenen die aan beide nummers hebben bijgedragen.

Iets heel anders: met het uitwuiwen van Sijbolt Noorda als mijn collega-hoofdredacteur in het vorige nummer moeten we helaas een bladzijde omslaan en een mooi hoofdstuk afsluiten. Bij dezen nogmaals dank aan Sijbolt voor de belangrijke rol die hij voor *Th&ma* heeft gespeeld.

Toevallig neemt ook Jeroen Huisman, van wie in dit nummer de vijftigste column verschijnt, afscheid. Als hoogleraar sociologie en internationaal gerenommeerd onderzoeker hoger onderwijs was hij vast columnist die zich in elk nummer met een kritische en relativerende blik boog over het behandelde thema. Zo had hij het onder meer over het trinair stelsel ter vervanging van de binariteit in het hoger onderwijs, begon hij aan een ‘Dictionary of Higher Education Policy’ maar stopte helaas aan de letter A, was hij bekommerd om de afgestudeerde die levenslang als straf kreeg, levenslang leren welteverstaan, gaf hij relaas over zijn ruimtereisje met een val in een zwart gat waarbij hij een glimp kon opvangen van het hoger onderwijs in het komende decennium en was hij bezorgd over het narratief cv nodig voor het nieuwe erkennen en waarderen. Laatst poneerde hij nog als motto voor de universiteit van de toekomst: ‘onze grenzen zijn van elastiek!’ Je ziet het: luchtig, kritisch, relativerend, maar toch vol wijsheid. In zijn laatste column zegt Jeroen het zelf te zien als een vorm van

escapisme, een manier om te ontsnappen uit het strakke regiem van academische publicaties waar weinig ruimte is om buiten de lijntjes te kleuren. Creatief met taal, dat zeker. We zullen deze columns missen. Jeroen, heel veel dank voor wat je hebt neergezet.

Tot slot is het dan weer mooi dat ik met veel genoegen Huib de Jong als mijn nieuwe collega-hoofdredacteur kan verwelkomen. Met zijn ruime ervaring als hogeschool- en universiteitsbestuurder zal ook hij ongetwijfeld mee zijn stempel drukken op de verdere ontwikkeling van *Th&ma*. Huib is trouwens reeds goed vertrouwd met het blad als lid van de recensieredactie, wat hij vanaf nu gaat combineren met het hoofdredacteurschap. Samen willen we ons inzetten om *Th&ma* verder uit te bouwen als vaktijdschrift voor managers, bestuurders en leidinggevendenden, waar collega’s ervaringen delen over ontwikkelingen in het hoger onderwijs.

Bert Hoogewijs

is hoofdredacteur van *Th&ma*